

Hulûsi Kalb'den

Mehmet AKKUŞ*

MEKTÛBÂT'DA İHRAMCIZADE
İSMAİL HAKKI
TOPRAK

“Osman Hulûsî Efendi'nin Mektûbât'ında yer alan 66 mektuptan 3 tanesi doğrudan şeyhi İhrâmcızâde İsmail Hakkı Toprak Efendi'ye yazılmıştır. Bazı mektuplarda ise şeyhinden söz etmektedir.”

Aer ne kadar günümüzde önemini kaybetmiş görünse de tarih boyunca haberleşme araçlarından biri olmuştur mektup. Mektuplarla nice dostluklar kurulmuş, nice sevgiler gelişmiştir. Mektuplar vuslatı zor olanların gönüllerindeki sevgi ve muhabbetin tercümanı olmuştur. Birinden mektup gelmesi sanki onunla kavuşmak gibi anlaşılmıştır. Mektuplar ulaşınca nice yanık gönüllere su serpilmiş, nice hasret ve ayrılıklar, acı ve ızdıraplar bir an olsun unutulup, yerine sevinç ve mutluluklar kâim olmuştur.

Edebiyat tarihimizde birçok şâir ve edibin mektupları ifade ettiğimiz açılardan önemine binâen neşredilmiştir. Bu mektuplar, zamanın birtakım olaylarına ışık tutmakta; bazı tarihî şahsiyetlerin kimlerle ne derece alâkalı olduğunu veya olayların meydana gelmesine nelerin hangi ölçüde sebep olduğunu tespit etme imkânı sağlamaktadır.

Biz bu yazımızda 20. asrın ikinci yarısında verdiği eserler ve yaptığı hizmetlerle gönüllerde taht kuran Osman Hulûsî Efendi'nin Mektûbât'ından, özellikle de şeyhi İhrâmcızâde İsmâil Hakkı Toprak'a yazdığı mektuplarından, ona karşı kullandığı gâyet samîmî ve hürmetkâr ifadelerinden söz edeceğiz.

Hulûsî Efendi'nin mektuplarının hitab cümleleri gâyet samîmâne ve içtendir. Çok kullandığı ifâdelerden bazıları şöyledir:

Babasına: Sebeb-i hayâtımın huzûr-ı

saâdetine; kardeşlerine: Ey aziz kardeş, muhterem kardeşim, Aziz can kardeşim; çocuklarına: Yavrum, Kerîmem, Nûr-ı ibtihâcım; dostlarına ve muhiblerine: Aziz rûhum, Huzûr-ı uhuvvet-i ekremiye, Ey gözüm nûru aziz canım, Ey nûr-ı dîde ve cân-âferîde, Gül-i gonca, Ey nûr-ı dîde, Gözüm nuru.

Osman Hulûsî Efendi mektuplarından ana ve babasına hitab ederken onlara olan hürmet

İhrâmcîzâde Hazretleri'nin
H. Hulûsî Ateş Şeyhzadeoğlu
Özel Kitaplığındaki şahsî eşyaları

ve şükran duygularını; çocuklarına yazdıklarında sevgi ve şefkatlerini; dostlarına, arkadaşlarına ve sevenlerine gönderdiklerinde muhabbet ve vefâyı; haksızlık ve yanlış işler yapanlara ise hatadan dönmeleri için îkâz ve nasihatları konu edinmiştir.

Muhabbetnâme

Birçoğu nesir olmakla beraber, nazım ve bazen nazım nesir karışık mektuplarıyla nice gönüller almış, kırgınlıkları ve dargınlıkları gidermek için onları birer vesile kılmıştır.

Kendisine gönderilen cevaplara son derece sevinen Hulûsî Efendi bir mektubunda şöyle demektedir:

“Göndermiş olduğunuz muhabbetnâmenizi aldım.

*Ey nâme sen ol mâh-likâdan mı gelirsin
Ey Hüdhüd-i ümmîd Seb'e'den mi gelirsin
diyerek memnun ve müteşekkirâne okuyup,
Öyle şâd oldum ki ey cismimdeki cân neş'eden
Gözlerim yaş doldu rûhum oldu handân neş'eden*

Mektûbunuzun da'vâ-yı muhabbet sene-di olduğuna fikrimce bir yakîniyet ve fitrat-ı zâtiyenizin bizi unutmayacak kadar âli olduğuna da kanâat-ı kâmilem hâsıl olduğu şüphesizdir. Sizi sizden mukaddem yâd etmek şerefine nâil olamadığıma müteessirim. Mektûbunuzu aldığımda bu şerefın sizden zuhûruna gönlümün ne derece mesrûr ve memnûn olduğunu tarif edemem. İşte esâsen şart-ı muhabbet, mektup yazmak değil, belki mahbûbunu bir ân bile hâtrıdan ferâmuş etmemek ve hayâlini bir lahza gözden götürmeyip rûh rûh ile beraber bir vahdette, cisim ise hayâlen gözde tecessüm etmiş bir hâlde bulunmaktadır.”¹

Diğer taraftan şeyhi İsmail Hakkı Toprak gibi, yeni inşasına başlanan veya yarım kalan nice hayır eserinin tamamlanması için imkan sahiplerine yazdığı mektuplarla onları hayır ve hasenâta teşvik etmiştir.

Osman Hulûsî Efendi'nin Mektûbât'ında yer alan 66 mektuptan 3 tanesi doğrudan şeyhi İhrâmcîzâde İsmail Hakkı Toprak Efendi'ye yazılmıştır. Bazı mektuplarda ise şeyhinden söz etmektedir. Meselâ babasına gönderdiği bir mektu-

bun sonundaki manzûmede şöyle demektedir:

“Pîrsin İslâm’da yetmiş yıl sürüp ömr-i azîz
Dâmenin tuttun Garîbu’llâh’a ettin imtisâl
Kim seni incitse yâr-ı ihtiyârın incitir
Kim sana buğz eylese buğzuyla olur pâ-y-mâl
Sen Garîbu’llâh Hakkî’nun gözünün nûrusun
Kim o göz nûruna hürmet eylemez bulmaz visâl
Hasretinizle garîbü’-d-diyâr oğlunuz Hulûsî”

İsmail Hakkı Toprak Hazretlerinin vefatı üzerine kaleme aldığı tarih manzûmesi de Mektûbât’ta yer almaktadır:

*Tarîk-ı Nakşibendî Pîri mürşid-i kâmil
Garîbu’llâh Hakkî Gavs-ı A’zam Şeyh İsmâil
Engin gönlünde nice murâdî hâsıl oldu
Toprağa verildi Hakk’a vâsıl oldu*

1. Mektup:

Es-Seyyid Osman Hulûsî Efendi 47. mektubunu² şeyhi İhrâmîcîzâde’nin hastalığı münâsebetiyle kaleme almıştır. Hastalığına geçmiş olsun temennîlerini ifade ettikten sonra, “Her ne kadar maddî ve mânevî kusurlarım bu şerefe ermeye mânî ise de biliyorum ki büyükler mürüvvet sahibi olup küçükleri şefkat kanatlarının gölgesinden uzak tutmazlar; âşıklarını hiçbir zaman bir nefes bile hatırdan çıkarıp unutmazlar.” diyerek bazı kusurları olsa da bağışlanmasını talep etmektedir. Mektubun bugünkü dille ifadesi şöyledir:

“Fazîlet Menbaî Efendim!

Fazîletli bakışlarınızla bana bir nazar kılmanızı kendime bir övünme vesilesi bilirim. Her nefes sıhhat haberinizi ve size kavuşma ümidini gönlümden geçirirken, âcizâne hastalığınızı duyunca hüznün denizinde boğulur gibi oldum. Ben her zaman hayâlinizle neşelenir, size kavuşmak arzusuyla şevk ve zevkten dünyâlara sığmaz olurum.

Bu rahatsızlığınız bende tarif edilmez bir üzüntüye sebep oldu. Bundan dolayı hiç olmazsa

mektuplaşarak hâlinizden mâlûmât sahibi olmak için bu mektubu yazmaya cesaret ettim ve mektubumun size ulaşarak mübarek ellerinizi öpme şerefine erecek olmasına sevinmekteyim. Her ne kadar maddî ve mânevî kusurlarım bu şerefe ermeye mânî ise de biliyorum ki büyükler mürüvvet sahibi olup küçükleri şefkat kanatlarının gölgesinden uzak tutmazlar; âşıklarını hiçbir zaman bir nefes bile hatırdan çıkarıp unutmazlar.

İnşallah sıhhat haberlerinizle gönlüm râhat ve huzur içinde olurum. Böylece memnûn ve müteşekkir olurum ümidiyle mektubuma son veriyorum.

Sihhat ve âfiyetiniz için âcizâne duâlar ederek, mübârek ellerinizi öperim Efendim.”

2. Mektup:

Osman Hulûsî Efendi'nin Mektûbât'ında yer alan aşağıdaki 52. mektubu³ şeyhinin Kurban Bayramını tebrik etmek üzere yazılmıştır. Bu mektup sadece bir tebrikten ibaret olmayıp, metinden anlaşıldığına göre İhrâmızcâde'ye yaptığı bir ziyâret sonra kendisini uzun zamandır görememiş olmaktan hayıflanmakta ve yedi aylık bu ayrılığın bıraktığı hüznü Mevlânâ Hazretlerinin Mesnevî'sinden bir beyiti de kaydederek ifade etmektedir:

“Fazîlet-meâb Efendim!

Girmiş bulunan Kurban Bayramınızı tebrik

edip kutlayarak, kendime bir vazife saydığım mukaddes ellerinizden öperim. Sizden ayrılmakla başkalaşmış olan ahvâlimi haber vermek istiyorum. Yedi aya yaklaşan ayrılığınız sînemde öyle yaralar açtı ki, bunun çaresi de ancak sizin hayâlinizdir.

Mevlânâ'nın Mesnevî'sinde meâlen, “Sana olan iştiyak derdini anlatabilmem için ayrılık sebebiyle şerha şerha olmuş bir gönül isterim.” dediği gibi, ben de gönlümdeki hâli size ifâde etmek istiyorum.

Sabah akşam hayâlimden hiç gitmeyen hâliniz gözlerimin önüne geliyor. Bu durumda gözüm hayâlinizle hayrette şaşka kalmış iken, gönlüm de o hayâlin zevki ile kendini vuslatta sayarak, eğleniyor.

Ey sevgisi gönlümde saklı olan Hocam!

Bazen sizi görmeden ayrıldığı için pişmanlık duyuyor, bazen de şanssız tâlihime bakarak ağlıyorum. Bununla beraber hayâlinizin hazîn gönlüme verdiği şevk ile sizi kendime mağara dostu kabul ederek yüzüm gülüyor, seviniyorum.

Lutf edip göndereceğiniz bir mektubu gözlerken mahzûn gönlümün şenleneceğini ümid ediyorum. Ancak gözlerim beklemekten rahatsız olduğundan ümitsiz bir hâlde kalemim gözümün ve dilimin tercümanı olan şu muhabbet-nâmeyi yedi aylık bir ayrılığın ardından taraf-ı âlînize gönderiyorum.

“Mektuplaşmak, vuslatın yarısı gibidir.” denildiği gibi, ben de kendimi bu mektupla hayâlî bir vuslatta sayıyor ve lutfunuza teşekkürle, kararsız olan şu gönlüme ebediyen en güzel teveccühte

bulunacağınızı ümit ediyorum.

Bu vesile ile âcizâne hakkımda hayır dualarınızı bekler, tekrar ellerinizden öperim.”

3. Mektup:

Mektûbât'ta 8. sırada yer alan bu mektupta⁴ Osman Hulûsî Efendi, şeyhine olan muhabbetinin hiç kesilmemesini arzu etmektedir. Bazı dünya ahvâlinin veya bazı söylentilerin aralarında olan muhabbet ve alâkanın devamına hâlel getirmesinden endişe duymuş olmalı ki bu satırları kaleme almıştır. Bu mektubun ser-levhasında Hazret-i Ebûbekir (r.a.) için kulanılan “Siddîk” ve “Yâr-ı Gâr” ifadelerini kullanarak, aralarındaki muhabbetin, Hazret-i Ebûbekir ile Hazret-i Peygamber (s.a.v.) arasındaki bağ kadar kuvvetli olduğunu belirtmiş olmaktadır.

Söz konusu mektubun bazı kısımlarının bugünkü dille ifadesi şöyledir:

“Gamımıza her zaman ortak olan dostumuz; Hz. Ebûbekir’in mağaradaki dosluğu gibi vefalı sevgilimiz Efendim!

Bu aşağılık dünyanın çeşitli hâlleri nice zamandır devâm eden kadîm muhabbetimize aslâ mânî olamaz. Yine Allah korusun da gönüllerimizde ayna gibi karşılıklı olarak aks eden ezeli muhabbetimiz yok olmaz. Toprağın tozları göklerle yükselse de yine ayağın toprağı yeredir. Bizim yaratılıştaki mayamız, tâ ezelden beri büyüklerimiz tertemiz ayaklarının bastığı topraktır.

İşte o günden beri sizi büyüğümüz bilir, de-

ğersiz olan şu özümüzü ve yüzümüzü ayaklarınızın toprağı kabul eder ve iltifâtınızdan mahrûm olmaktan Allah’a sığınırız.

*Zanneyleme ki kibr ü nahvet bu tab'ımı inhirâf kıldı
Hâşâ ki bî-vefâ bu gurbet ol hubb-ı kadîmi ihtilâf kıldı*

© Hat: Cefer KELKİT Tezhip: Ayten AKSU

“Sen zannetme ki bu kibir ve gurur benim tabiatımı değiştirdi...”

Allah korusun bu vefâsız gurbet mevcut olan o eski dostluğumuza zarar vermesin.”

Mektubumun sonunda, benden zuhûr eden âcizliğimin affını dilerim. Fazîlet yuvası gibi olan gönlünüze girmek arzusuyla ellerinizden öperim.”

Dipnot

* Prof. Dr.

Not: 4 Ekim 2009 tarihinde Sivas Belediyesi tarafından düzenlenen “İsmail Hakkı Toprak Sempozyumu”nda sunulan tebliğ metninin özetidir.

1 Es-Seyyid Osmân Hulûsî-i Dârendevî, Mektûbât, (Yayına Hazırlayanlar: Prof. Dr. Mehmet Akkuş – Prof. Dr. Ali Yılmaz), Nasihat Yayınları, İstanbul 2006, s.205–206.

2 Es-Seyyid Osmân Hulûsî-i Dârendevî, a.g.e., 165-167.

3 Es-Seyyid Osmân Hulûsî-i Dârendevî, a.g.e., s. 185-186.

4 Es-Seyyid Osmân Hulûsî-i Dârendevî, a.g.e., s. 17-20.